

MONITOR JAPOŃSKI

GRUDZIEŃ 2017

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

GRUDZIEŃ 2017

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

1 grudnia: oficjalny komunikat dotyczący abdykacji cesarza.

Rada Dworu Cesarskiego wyznaczyła datę abdykacji cesarza Akihito na dzień 30 kwietnia 2019 roku. Jego następcą, księżę Naruhito zostanie koronowany w dniu pierwszego maja. Będzie to pierwsza abdykacja w japońskiego cesarza od około dwustu lat. Proces przygotowania do zmiany na tronie cesarskim rozpoczął się w zeszłym roku, kiedy to osiemdziesięcioletni cesarz wyraził zaniepokojenie, że jego zaawansowany wiek może utrudniać pełnienie obowiązków. W czerwcu 2017 roku japoński parlament wprowadził specjalne prawo, które pozwoli cesarzowi Akihito na wcześniejszą emeryturę. Data 30 kwietnia pozwoli na przeprowadzenie procesu abdykacji w spokojnej atmosferze, wolnej od sporów politycznych po zakończeniu kwietniowych wyborów samorządowych oraz akceptacji budżetu.

7 grudnia: Japonia i Chiny uruchomią gorącą linię.

Wzrost napięcia w regionie popycha do przodu rozmowy dotyczące uruchomienia mechanizmów wzajemnego informowania w sytuacji konfliktu bądź zagrożenia na Morzu Wschodniochińskim oraz wokół spornych wysp Senkaku. Podczas dwudniowego spotkania wysokiego szczebla w Szanghaju, w którym udział wzięli dyplomaci oraz przedstawiciele ministerstw obrony, osiągnięto przełom w rozmowach dotyczących zasad funkcjonowania gorącej linii. Negocjacje wokół uruchomienia specjalnego kanału komunikacyjnego trwają od ponad dekady. Na drodze do porozumienia stały spory terytorialne, incydenty na spornych wodach oraz ruchy nacjonalistyczne w obu państwach. Postęp w negocjacjach jest wynikiem nowego otwarcia w relacjach dwustronnych po spotkaniu premiera Abe z sekretarzem generalnym KPCh Xi Jinpingiem na szczycie APEC w Wietnamie.

12 grudnia: Japonia, UE i Stany Zjednoczone będą współpracować w celu zrównoważenia wpływów Chin.

JAPONIA ZWIĘKSZA WYDATKI ZBROJE- NIOWE

Rząd w Tokio podjął decyzję o instalacji nowego systemu obrony przeciwrakietowej Egida, produkowanego przez firmę Lockheed Martin. Jednocześnie ministerstwo obrony po raz szósty z rzędu przedstawiło rekordowy budżet. Zwiększenie wydatków oraz zacieśnianie sojuszu z Waszyngtonem powoduje wzrost napięcia w relacjach z Rosją.

Przedstawiciele Waszyngtonu, Tokio i Brukseli mają zaprezentować wspólne stanowisko na szczycie Światowej Organizacji Handlu przeciwstawiające się negatywnym praktykom w handlu międzynarodowym oraz promowaniu nadmiernej produkcji przemysłowej. Celem nawiązanej współpracy ma być zwalczanie niesprawiedliwych warunków handlowych tworzonych przez subsydia rządowe, działalność spółek z udziałem skarbu państwa oraz wymagania dotyczące przymusowego transferu technologii. Pomimo tego, że w oświadczeniu nie wymieniono żadnego z członków organizacji, większość wskazanych praktyk jest stosowana w polityce inwestycyjnej Chin. Walka z nadprodukcją przemysłową ma spowodować powstrzymanie procesu zalewania rynków międzynarodowych tanimi surowcami takimi jak stal i aluminium. Krytyka ma również na celu powstrzymanie WTO przed przyznaniem Chinom statusu gospodarki rynkowej.

12 grudnia: Rosja planuje wzmocnienie systemu obrony wybrzeża w pobliżu Kuryli Południowych.

W zeszłym miesiącu władze w Moskwie wyraziły głębokie zaniepokojenie zacieśnianiem procesu współpracy wojskowej pomiędzy Tokio a Waszyngtonem oraz planami rozmieszczenia systemu obrony przeciwrakietowej na terytorium Japonii. Podczas spotkania z japońskim ministrem obrony Onoderą Itsunori, generał Walerij Gerasimow poinformował o planach rozmieszczenia dodatkowych systemów obrony wybrzeża na północ od spornych Kuryli Południowych (w pobliżu archipelagu Cuszima) w wypadku zakupu przez Japonię amerykańskiego systemu Egida. Rosja zakończyła już modernizację systemów obronnych umieszczonych na wyspach Iturup i Kunaszyr. Minister Onodera próbował załagodzić napięcie przekonując, że nowy system jest wymierzony wyłącznie w Koreę Północną i będzie znajdował się pod kontrolą japońskich Sił Samoobrony, a nie armii Stanów Zjednoczonych. W tym samym celu wizytę w Moskwie ma złożyć Yachi Shotaro stojący na czele sekretariatu Narodowej Rady Bezpieczeństwa Japonii.

15 grudnia: rozszerzenie współpracy strategicznej pomiędzy Japonią a Wielką Brytanią.

Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych oraz ministrów obrony Japonii i Wielkiej Brytanii podjęto decyzję o rozpoczęciu wspólnego programu rozwoju produkcji rakiet lotniczych. Sojusznicy będą rozwijać wspólne projekty obronne w związku z niepewnościami dotyczącymi zaangażowania administracji Donalda Trumpa w regionie Azji Wschodniej oraz coraz silniejszą aktywnością morską Chin. Japonia szuka nowych partnerów w dialogu dotyczącym bezpieczeństwa. Jest to kolejny krok mający na celu nawiązanie półprzymierza. Wielka Brytania prowadzi przegląd polityki zagranicznej i kontaktów strategicznych. Japonia po raz pierwszy będzie prowadziła badania nad pociskami, w których nie wezmą udziału Stany Zjednoczone. Plany współpracy obejmują również organizację wspólnych manewrów marynarki wojennej w regionie Azji i Pacyfiku.

19 grudnia: Japonia rozmieści system obrony antyrakietowej „Egida”.

W związku z rosnącym zagrożeniem ze strony Korei Północnej rząd Japonii podjął decyzję o rozmieszczeniu na terytorium kraju lądowego systemu obrony przeciw-rakietowej Egida produkowanego przez firmę Lockheed Martin. W ramach zakupu Japonia uzyskała dwie baterie pocisków przechwytyjących, które zostaną zainstalowane najprawdopodobniej w prefekturze Yamaguchi. System ma być gotowy do roku 2023. Koszt instalacji wynoszący około 1,8 miliarda USD będzie znacznym obciążeniem dla japońskiego budżetu. System będzie w stanie zapewnić ochronę dla całego terytorium kraju. Japonia posiadała do tej pory dwustopniowy system obrony przeciw-rakietowej składający się z naziemnych pocisków Patriot oraz systemu Egida zainstalowanego na japońskich niszczycielach. Japonia wybrała Egidę zamiast konkurencyjnego systemu THAAD z powodu niższych kosztów. Decyzja o rozmieszczeniu rakiet wywołała protesty ze strony ludności lokalnej. Podobny system typu ziemia-powietrze został już rozmieszczony w Rumunii, a w przyszłym roku zostanie zainstalowany również w Polsce.

19 grudnia: Japonia po raz kolejny zwiększa budżet zbrojeniowy.

Po raz szósty z rzędu budżet zbrojeniowy Japonii ma wzrosnąć do rekordowej wielkości 46,2 miliarda USD. Wzrost wydatków jest efektem nacisków ze strony Stanów Zjednoczonych oraz kampanii „Buy American” promującej eksport uzbrojenia wśród sojuszników. Premier Abe od początku drugiej kadencji zdecydowanie popiera zakup najwyższej jakości uzbrojenia od swojego najważniejszego partnera strategicznego. W roku 2018 japoński rząd przewidział 200 miliardów jenów na dofinansowanie systemu obrony przeciw-rakietowej „Egida”. Dodatkowo Japonia planuje zakup sześciu nowych niszczycieli zaopatrzonych w system obrony przeciw-rakietowej oraz zwiększenie arsenału myśliwców F-35A wyposażonych w pociski dalekiego zasięgu typu Cruise.

19 grudnia: fiasko rozmów japońsko-koreańskich.

Minister spraw zagranicznych Korei Południowej Kang Kyung-wha spotkała się z ministrem Kono Taro w celu zbadania możliwości renegotjacji porozumienia dotyczącego kobiet pocieszycielek zawartego przez poprzedni rząd Park Gyeun-hye. Nowy prezydent Korei Południowej od początku sprawowania urzędu próbuje podważyć dokument. Spotkanie odbyło się na kilka dni przed opublikowaniem raportu grupy roboczej, która miała zbadać okoliczności, w jakich doszło do podpisania kontrowersyjnej umowy w roku 2015. Obowiązujące porozumienie miało ostatecznie i nieodwracalnie zakończyć spory dyplomatyczne związane z problemem „kobiet pocieszycielek”. Po kilkugodzinnych rozmowach szefowie MSZ nie osiągnęli konsensusu w sprawie możliwości rewizji dokumentu. Przedstawiciele obu krajów potwierdzili jednak dalszą współpracę mającą na celu zażegnanie zagrożenia ze strony Korei Północnej. Podczas krótkiego spotkania z ministrem Kang premier Japonii Abe Shinzo stwierdził, że założenia podpisanej umowy powinny być wprowadzane w życie.

20 grudnia: Japonia i Korea Południowa naciskają na Chiny.

Pomimo zaszłości historycznych i piętrzących się problemów z przestrzeganiem porozumienia dotyczącego kobiet pocieszycielek zagrożenie ze strony Korei Północnej popycha rządy w Tokio i Seulu do zacieśnienia współpracy. Szefowie MSZ obu państw będą naciskać na Chiny w celu podjęcia bardziej zdecydowanych kroków w obliczu rosnącego zagrożenia oraz całkowitego zerwania relacji gospodarczych z reżimem w Pjongjangu. Jak na razie nie widać możliwości dyplomatycznego rozwiązania kryzysu. Pekin i Moskwa zaproponowali zaprzestanie manewrów wojskowych prowadzonych przez Stany Zjednoczone i Koreę Południową w zamian za wstrzymanie rozwoju północnokoreańskiego programu nuklearnego. Propozycja została odrzucona przez administrację Donalda Trumpa.

20 grudnia: projekt rewizji japońskiej konstytucji na horyzoncie.

Premier Abe Shinzo planuje zakończenie procesu rewizji konstytucji przed Igrzyskami Olimpijskimi w Tokio w 2020 roku. Jego zdaniem zmiana ustawy zasadniczej może stać się „katalizatorem zmian, które doprowadzą do odrodzenia się Japonii”. Przemówienie premiera może oznaczać chęć przyspieszenia debaty nad zmianami w konstytucji.

20 grudnia: minister Kono Taro potrzebuje własnego samolotu w celu kontynuowania ofensywy zagranicznej.

Szef japońskiego MSZ potrzebuje szybszego środka transportu w celu rywalizacji z zasięgiem dyplomatycznym Pekinu. Od 2013 roku on i jego poprzednik Kishida Fumio odbyli o dwie trzecie mniej wizyt niż szef chińskiego MSZ Wang Yi. Kono Taro zasugerował zakup lub wynajem niewielkiego, używanego samolotu o dalekim zasięgu na potrzeby ministerstwa. Obecnie minister i przedstawiciele MSZ korzystają z lotów komercyjnych w odróżnieniu od premiera i członków rodziny cesarskiej.

27 grudnia: kontrowersyjna decyzja o modernizacji lotniskowca Izumo.

Artykuł 9. konstytucji Japonii zakazuje posiadania przez ten kraj broni ofensywnej takiej jak bombowce dalekiego zasięgu oraz lotniskowce przystosowane dla myśliwców. Dlatego też plany ministerstwa obrony dotyczące przystosowania lotniskowca helikopterów Izumo na potrzeby samolotów F-35B, posiadających technologię stealth wzbudziły głębokie kontrowersje w kraju i zagranicą. Pozyskanie nowoczesnych myśliwców jest efektem rewizji wytycznych Narodowego Programu Obrony.

29 grudnia: Rosja zaniepokojona decyzją o rozmieszczeniu systemu obrony przeciwrakietowej w Japonii.

Rzeczniczka rosyjskiego MSZ Maria Zakharova poinformowała o zagrożeniu w relacjach dwustronnych z Tokio po podjęciu decyzji o rozmieszczeniu

amerykańskiego systemu obrony przeciwrakietowej. Jej zdaniem rozwijanie zbrojeń pod pretekstem rosnącego zagrożenia ze strony Korei Północnej podważa proces budowy zaufania wojskowego i politycznego, jak i rozmowy dotyczące podpisania traktatu pokojowego. Rosja traktuje decyzję o rozmieszczeniu systemu Egida w Polsce, Rumunii i Japonii jako pogwałcenie traktatu INF (traktat o całkowitej likwidacji pocisków średniego zasięgu) podpisanego ze Stanami Zjednoczonymi.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

4 grudnia: nowa kampania promująca polską żywność.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jacek Bogucki w wywiadzie dla agroFaktu przedstawił założenia nowej kampanii promującej eksport polskiej żywności. Celem kampanii „Polska smakuje” ma być zwiększenie konkurencyjności polskiej żywności na rynkach zagranicznych. Oraz przekonanie polskich producentów do wyjścia poza rynek Unii Europejskiej. Obecnie zaledwie 20% polskiej żywności jest sprzedawana poza wspólnotą. Wśród perspektywicznych rynków dla polskiego sektora rolno-spożywczego wymienia się gospodarki azjatyckie takie jak Chiny, Tajwan, Japonię, Indie oraz państwa Azji Południowo-Wschodniej. Do tej pory polska żywność była promowana głównie przez samych producentów i eksporterów. W ramach nowej kampanii promocją ma zająć się Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

7 grudnia: spotkanie wysokiego szczebla w kuluarach szczytu OBWE.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Czech, Lukáš Parížek spotkał się ze swym japońskim odpowiednikiem Nakane Kazuyukim podczas szczytu Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Rozmowy dotyczyły głównie współpracy gospodarczej oraz perspektywy rozwinięcia handlu w związku ze zbliżającym się podpisaniem porozumienia pomiędzy Japonią a Unią Europejską.

9 grudnia: rodzimy eksport do Japonii może wzrosnąć nawet o 10%.

Premier Japonii Shinzo Abe i szef Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker poinformowali o osiągnięciu porozumienia w sprawie umowy o partnerstwie gospodarczym pomiędzy Japonią a Unią Europejską. Zakłada ona zniesienie większości ceł w handlu pomiędzy dwoma podmiotami. Łączna wartość ceł jakie płacą przedsiębiorstwa eksportujące do UE to około miliard Euro rocznie. Zdaniem przedstawicieli konfederacji Lewiatan podpisanie umowy może doprowadzić do zwiększenia eksportu z Polski do Japonii nawet o 10%. Największe wzrosty eksportu powinna zanotować branża rolno-spożywcza. Umowa to także szansa na przyciągnięcie japońskich inwestycji. Jednym z największych zagrożeń wynikających z podpisanego porozumienia jest jeszcze szersze otwarcie europejskich rynków dla japońskiego sektora motoryzacyjnego. Zdaniem Konfederacji Lewiatan "zawarcie

umowy o wolnym handlu z Japonią jest jednym z elementów ogłoszonej przez unijną komisarz ds. handlu, Cecilję Malmstroem w 2015 r. strategii +Handel z korzyścią dla wszystkich+, która zakłada rozszerzenie polityki handlowej UE o promocję wspólnych wartości, takich jak zrównoważony rozwój, wysokie standardy pracownicze czy ochrona środowiska".

21 grudnia: Trzecie Polsko-Japońskie Seminarium Czystego Węgla.

19 grudnia w Warszawie zorganizowano kolejną odsłonę dyskusji poświęconej możliwościom współpracy pomiędzy Polską a Japonią w dziedzinie technologii czystego węgla. Spotkanie otworzył Ambasador Japonii w Polsce Pan Shigeo Matsutomi. Seminarium zostało zorganizowane przez japońskie Ministerstwo Gospodarki, Handlu i Przemysłu, polskie Ministerstwo Energii oraz Japońskie Centrum Energetyki Węglowej (JCOAL). W spotkaniu wzięli udział Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Energii Andrzej J. Piotrowski, a także ponad 100 słuchaczy związanych z polskim rządem, przemysłem i środowiskiem naukowym. Rozwiązaniem cieszącym się największym zainteresowaniem uczestników jest technologia bloku gazowo-parowego ze zintegrowanym zgazowaniem paliwa (IGCC). Polski rząd planuje wykorzystanie IGCC w nowych elektrowniach o mocy 500MW, które mają powstać w Lubelskim Zagłębiu Węglowym.

21 grudnia: ciąg dalszy kampanii promującej japońskie reaktory w Polsce.

Japońskie media potwierdzają zainteresowanie tego kraju budową reaktora jądrowego w Polsce. W przetargu na budowę pierwszej polskiej elektrowni ma wystartować konsorcjum, w którego skład wejdą Japońska Agencja Energii Atomowej oraz firmy Toshiba, Mitsubishi i Hitachi. Konsorcjum chce zaproponować naszemu rządowi budowę reaktora nowej generacji HTGR i zapoczątkować tym samym proces eksportu nowego projektu do innych państw. Japonia musi jednak liczyć się z potencjalną konkurencją ze strony Chin i Stanów Zjednoczonych. Decyzja o wyborze wykonawcy ma zostać podjęta na początku roku 2018.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

15 grudnia: japoński rząd podnosi podatki.

Przedstawiciele koalicji rządowej poinformowali o kształcie planowanej reformy systemu podatkowego. Większe podatki obejmą pracowników o wysokich zarobkach, palaczy i turystów. Wpływy z podniesienia podatków szacuje się na 2,5 miliarda USD rocznie. Reforma zakłada również wprowadzenie ulg podatkowych dla osób, które odziedziczyły firmę, osób zatrudnionych na kontraktach oraz przedsiębiorców, którzy oferują swoim pracownikom wyższe wynagrodzenia.

16 grudnia: problemy na japońskim rynku pracy.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że problem braku siły roboczej w Japonii jest najpoważniejszy od 25 lat. W badaniu zapytano 11 000 japońskich firm o to, czy posiadają wystarczająco rąk do pracy. Wyniki wyraźnie pokazują, że japońskie przedsiębiorstwa znajdują się w kryzysowej sytuacji. Problem jest obecny w większości firm niezależnie od ich wielkości oraz sektora. Doraźnym jego rozwiązaniem jest automatyzacja pracy i zwiększanie efektywności pracowników. Liczba firm, które ogłosiły upadłość z powodu braku pracowników również wyraźnie wzrosła.

19 grudnia: Toyota wkracza na rynek EV.

Toyota przedstawiła ambitny plan wejścia na rynek samochodów elektrycznych. Firma poszerzy swoją ofertę o 10 modeli zasilanych akumulatorami po roku 2020. Toyota zwiększy również produkcję pojazdów zasilanych ogniwami wodorowymi. Do roku 2025 korporacja planuje zaprzestanie produkcji samochodów zasilanych wyłącznie silnikami spalinowymi. Zostaną one zastąpione modelami hybrydowymi i elektrycznymi. Pierwsze modele elektryczne Toyoty mają pojawić się w Chinach w przeciągu dwóch lat. Toyota planuje nawiązanie współpracy z firmą Panasonic w celu opracowania bardziej wydajnych akumulatorów.

22 grudnia: kolejny wzrost wydatków budżetowych.

Budżet Japonii stale się rozrasta. W roku 2018 ma osiągnąć wielkość 862,3 miliardów USD. Wzrost wydatków jest spowodowany wspomnianymi wcześniej inwestycjami w rozwój systemu obrony oraz coraz większymi kosztami polityki społecznej. Rząd zakłada również znaczne zwiększenie przychodów z podatków oraz redukcję liczby emitowanych obligacji. Roczne zadłużenie wzrośnie do 34,5%.

26 grudnia: liczba związkowców w Japonii spada.

Badania pokazują, że liczba pracowników należących do japońskich związków zawodowych jest rekordowo niska. Zaledwie 17% pracowników wstąpiło do organizacji związkowych. Liczba pełnoetatowych pracowników należących do związków jest najniższa od początku prowadzenia badań w roku 1953. Z drugiej strony liczba związkowców zatrudnionych w niepełnym wymiarze pracy wzrosła do 1,2 miliona. Największa federacja związków zawodowych Rengo liczy obecnie 6,92 miliona członków.

KOMENTARZ

1. Najciekawsze wydarzenia minionego miesiąca ponownie koncentrują się wokół wzrostu napięcia w regionie Azji i Pacyfiku. Administracja prezydenta Donalda Trumpa nie odchodzi od polityki zwiększania presji na Koreę Północną. Jej najwięksi sojusznicy czyli Japonia i Korea Południowa również kontynuują nacisk na

reżim w Pjongjangu. Premier Abe Shinzo nie chce opierać się wyłącznie na sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi. W listopadzie informowaliśmy o próbach silniejszego zaangażowania Australii w działania wymierzone w Koreę Północną. W tym miesiącu na celowniku japońskiego MSZ i MO znalazła się Wielka Brytania. Próba podniesienia rangi współpracy strategicznej oraz zwiększenia zaangażowania Wielkiej Brytanii w regionie Azji i Pacyfiku wydaje się być kontynuacją polityki budowania sojuszu z partnerami kierującymi się wspólnymi wartościami (values oriented diplomacy), zapoczątkowanej podczas pierwszej kadencji Abe Shinzo. Poprzednie próby budowania sojuszy, które miały zrównoważyć rosnącą pozycję Chin w regionie zakończyły się niepowodzeniem z powodu silniejszej karty przetargowej Pekinu w relacjach handlowych. Być może w dobie rosnącego zagrożenia terytorialnego oraz w sytuacji, w której polityka gospodarcza i inwestycyjna Chin jest coraz bardziej krytykowana na arenie międzynarodowej, a prezydent Stanów Zjednoczonych zapowiada śledztwo dotyczące nieuczciwych praktyk handlowych na forum WTO, strategia ta będzie miała większe szanse powodzenia. Można się również spodziewać, że rząd brytyjski w zamian za poparcie dla Japonii w obszarze bezpieczeństwa będzie oczekiwał wsparcia Tokio w procesie łagodzenia negatywnych efektów Brexitu, takich jak np. możliwość masowego opuszczenia Wielkiej Brytanii przez japońskie korporacje.

2. Niepokojącym czynnikiem jest również postępujący wzrost zbrojeń w Japonii, który może zaprzepaścić perspektywę normalizacji stosunków z Chinami. Decyzja o instalacji systemu obrony przeciwrakietowej Egida oraz wzmacnianie sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi poprzez coraz większe zamówienia zbrojeniowe wydaje się być rozsądną decyzją z uwagi na rosnące zagrożenie ze strony Pjongjangu. Inne posunięcia, takie jak próba pozyskania lotniskowca dla myśliwców z technologią stealth, są znacznie bardziej niebezpieczne i wskazują na to, że obecna władza próbuje naginać artykuł 9. japońskiej konstytucji do granic możliwości.
3. Jak na razie zaostrzenie sytuacji wokół Korei Północnej, zacieśnienie relacji ze Stanami Zjednoczonymi oraz decyzje dotyczące zwiększenia zbrojeń doprowadzą najprawdopodobniej do wykołajenia rozpoczętego w roku 2016 dialogu dotyczącego podpisania traktatu pokojowego oraz poprawy relacji dwustronnych z Rosją. Będzie to znacząca porażka dla polityki zagranicznej premiera Abe, jednakże zgodnie z oczekiwaniami dotychczasowe rozmowy nie przyniosły przełomu w negocjacjach dotyczących spornych Kuryli Południowych. Partia Liberalno-Demokratyczna oraz premier Abe postrzegali sukces dialogu z Moskwą z perspektywy umocnienia własnej pozycji politycznej, jednakże w obliczu fragmentaryzacji japońskiej opozycji i ostatnich zwycięskich wyborów parlamentarnych koalicja rządząca nie potrzebuje już tak bardzo spektakularnych sukcesów dyplomatycznych.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

